

Visoka renesansa u Italiji

Leonardo

Kraj rane renesanse, firentinskog *quattrocenta*...

Rim novi centar umetnosti

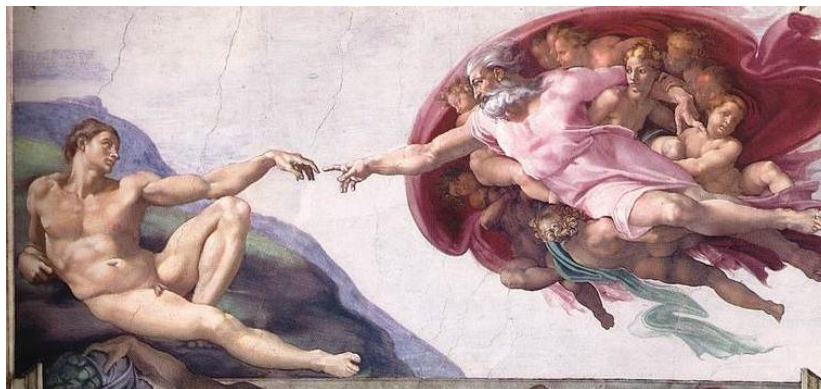
- Kraj prve renesanse, firentinskog « *quattrocenta* » je obeležen političkim događajima od bitnog uticaja na umetnost: u Firenci, pad moćne porodice Mediči i pojava fanatičnog monaha Savonarole, poznatog po svojim apokaliptičnim propovedima (spaljen 1498).
- Posle Savonarolinog smaknuća, Firenca ponovo postaje Republika, u smislu grada-države, ili preciznije *plutokratija* sa svojih *pet stotina* najuticajnijih građana.
- U međuvremenu Rim postaje novi centar pokroviteljstva umetnosti, sa papstvom koje u Italiji obnavlja svoju političku moć. Lepota hrišćanskog Rima treba da nadmaši spomenike antičkog...
- Najveći projekat ovog perioda je ukrašavanje Sikstinske kapele, u kome će učestvovati većina najznačajnijih umetnika ovog perioda...

VISOKA RENESANSA

- Termin *Visoka renesansa* se odnosi na umetnost koja nastaje u Rimu, Firenci i Veneciji između 1500 i 1530.
- Sa slikarstvom visoke renesanse zapadna umetnost dostiže svoj vrhunac.
- Majstori ovog perioda su **Leonardo da Vinči** (1452-1519), **Mikelandelo** (1475-1564) i **Rafaello** (1483-1520), dok u Veneciji, čije smo specifičnosti videli već u umetnosti rane renesanse, rade **Dordone i Tician**.

O njima ćemo pričati u ovom periodu...

Leonardo da Vinči (1452-1519), Mikelandelo (1475-1564), Rafaelo (1483-1520) i Tician

Leonardo da Vinči (1452-1519)

Primer univerzalnog čoveka renesanse: **ostvariti sintezu
lepotom**

Prikazati « **težnje ljudske duše** »

Novi način slikanja: ***Chiaro-scuro, sfumato***

Leonardo de Vinči (1452-1519)

- Čovek širokih interesovanja, u isto vreme umetnik i naučnik, inženjer, pronalazač, anatomist, slikar, vajar, arhitekta, urbanista, botaničar, muzičar, pesnik, filozof i pisac, Leonardo da Vinči je **oličenje i simbol unuverzalnog čoveka renesanse.**

Posle detinjstva provedenog u Vinčiju, Leonardo uči u ateljeu čuvenog firentinskog slikara i vajara Andrea del Verokija.

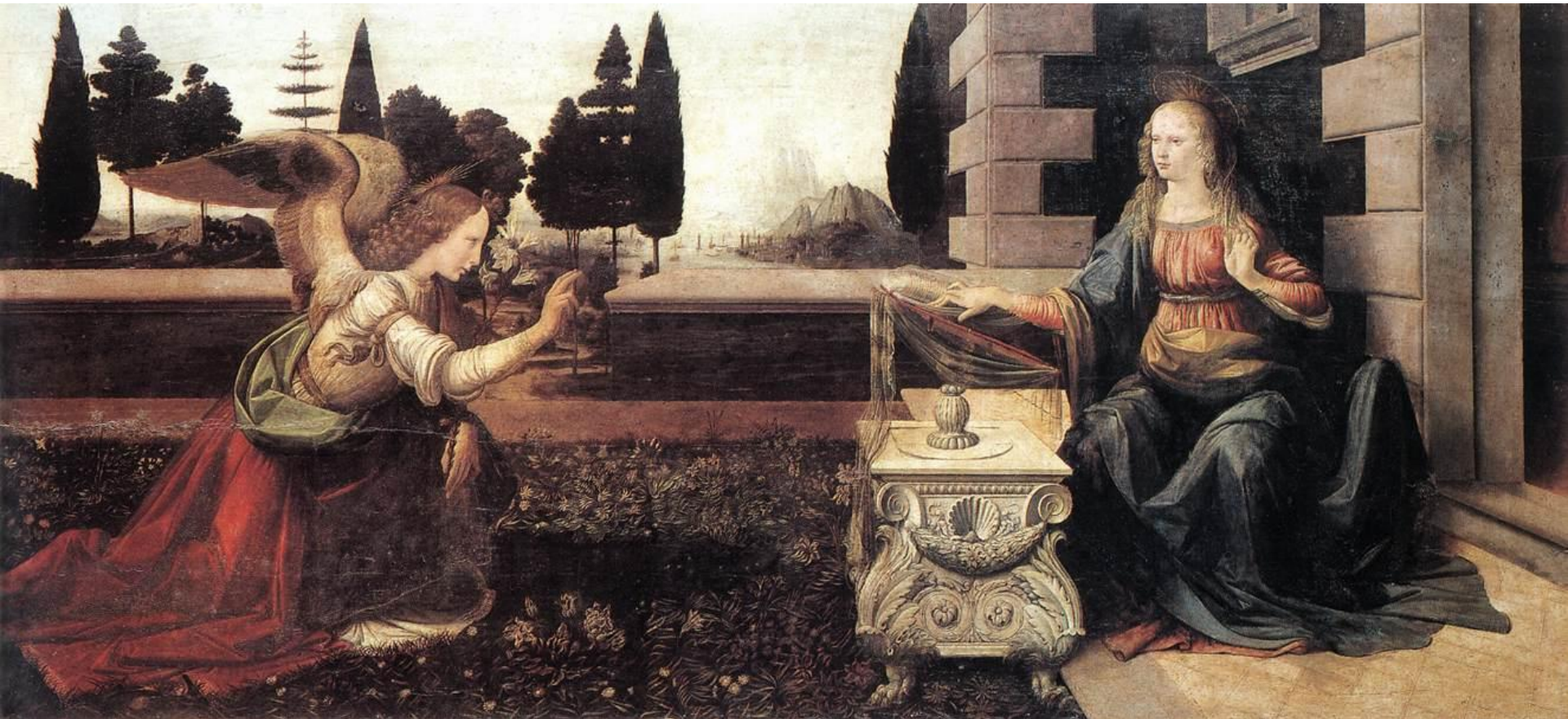
Potom će raditi u Milanu, Rimu, Bolonji i Veneciji, a poslednje godine života provodi u Francuskoj, na dvoru francuskog kralja.

Posle detinjstva u Vinčiju, Leonardo uči u ateljeu čuvenog firentinskog slikara i vajara Andrea del Verokia... u ovom *Hristovom krštenju* (1472-1475), mladi Leonardo slika anđela dole levo.

Verokijeva radionica:
Hristovo krštenje (1472-1475)

Blagovesti (1472-75)

U Verokijevom ateljeu ali sada samostalno, slika Blagovesti: u njima vidimo da je Leonardo ovladao linearnom i atmosferskom perspektivom, dostignućima rane renesanse...

Ali ono što će biti Leonardov karakterističan način slikanja najbolje vidimo u jednom nedovršenom delu:

Leonardo definiše forme ne crtežom, već direktno tonskim modelovanjem i svetlo-tamnim kontrastom, odmah stvarajući utisak trodimenzionalnosti.

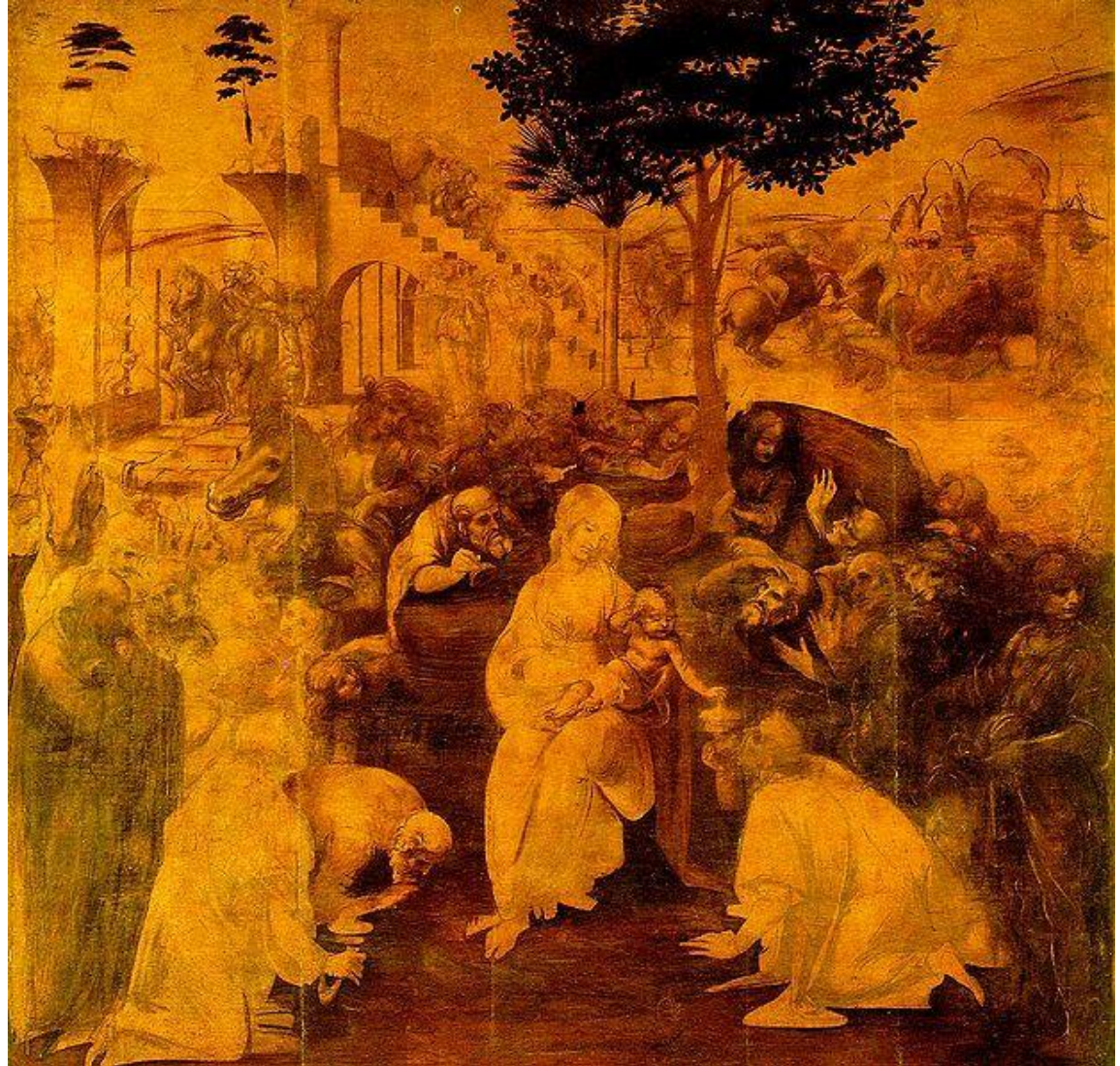
L'Adoration des Mages (1481-82), inachevé

Oblici izranjaju iz senke u koju su utopljeni,
Njihove konture su jedva naznačene: ovaj način modelovanja kontrastima svetlog i
tamnog zovemo Kjaroskuro, svetlo-tamno.
Ovu sliku Leonardo nije dovršio...

Leonardo da Vinči Poklonjenje mudraca

- Učio slikarstvo u Verokijevoj radionici
- Prva slika “Poklonjenje mudraca”
- Kjaroskuro “svetlo-tamno”

Bogorodica u Pećini

- Odlazi u Milano kod Ludovika Sforce
- Sfumato- zamagljen potez
- Piramidalna kompozicija

Likovi izranjaju iz tame
svojom svetlinom, dok
tamiji delovi ostaju kao
utopljeni u polutamu
pećine...

Bogorodica među stenama, 1483-86

Uz to, kao da izmaglica prekriva celu sliku, zamagljujući granice forme: to zovemo *sfumato* - zadimljenost.

Sfumato doprinosi utisku snoviđenja, dajući poetičnost delu, jasno nam je da se ne radi o objektivnom prikazu stvarnosti, iako su krila anđela jedva приметna, a oreoli uklonjeni sa ove slike...

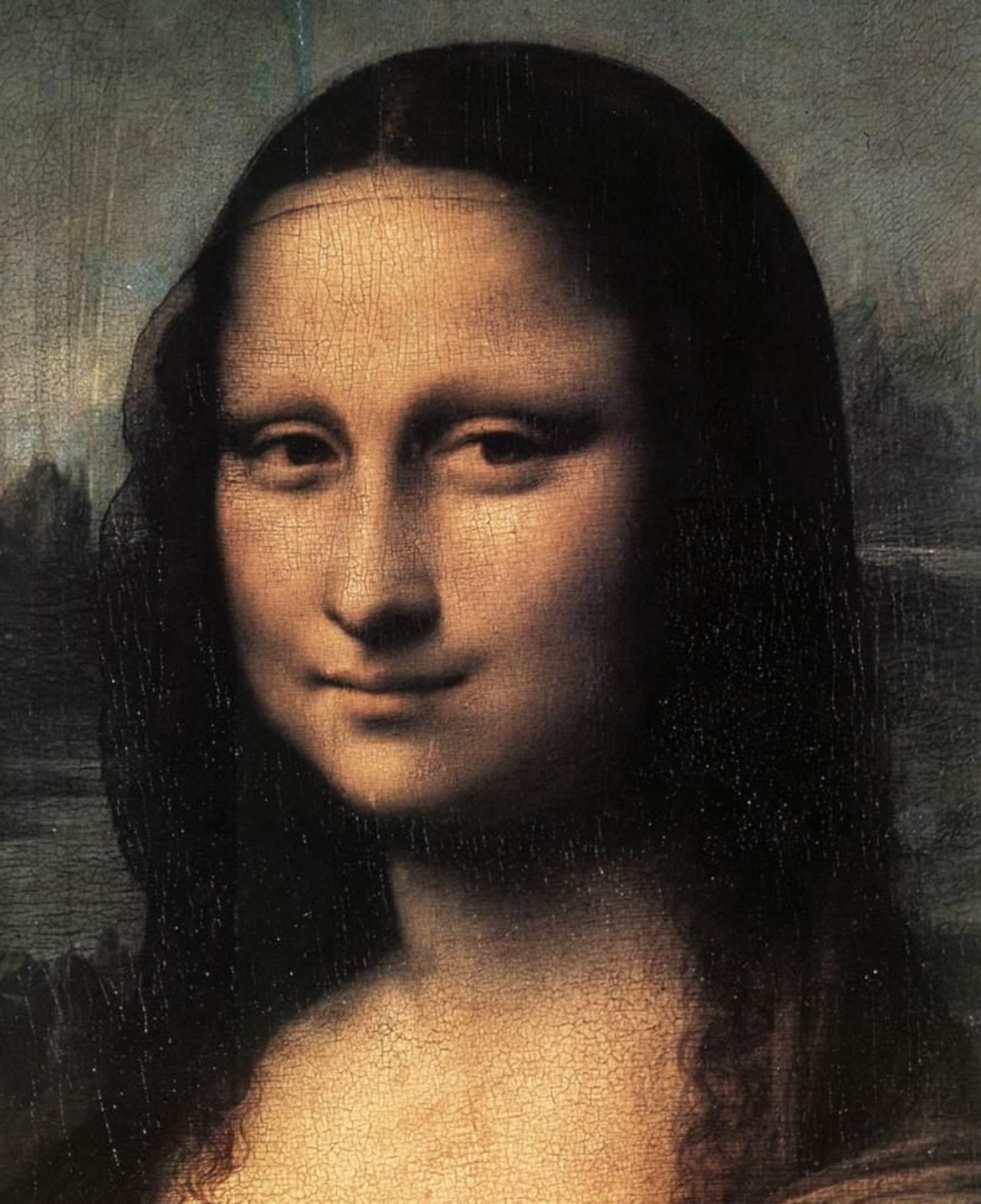
Bogorodica među stenama, 1483-86

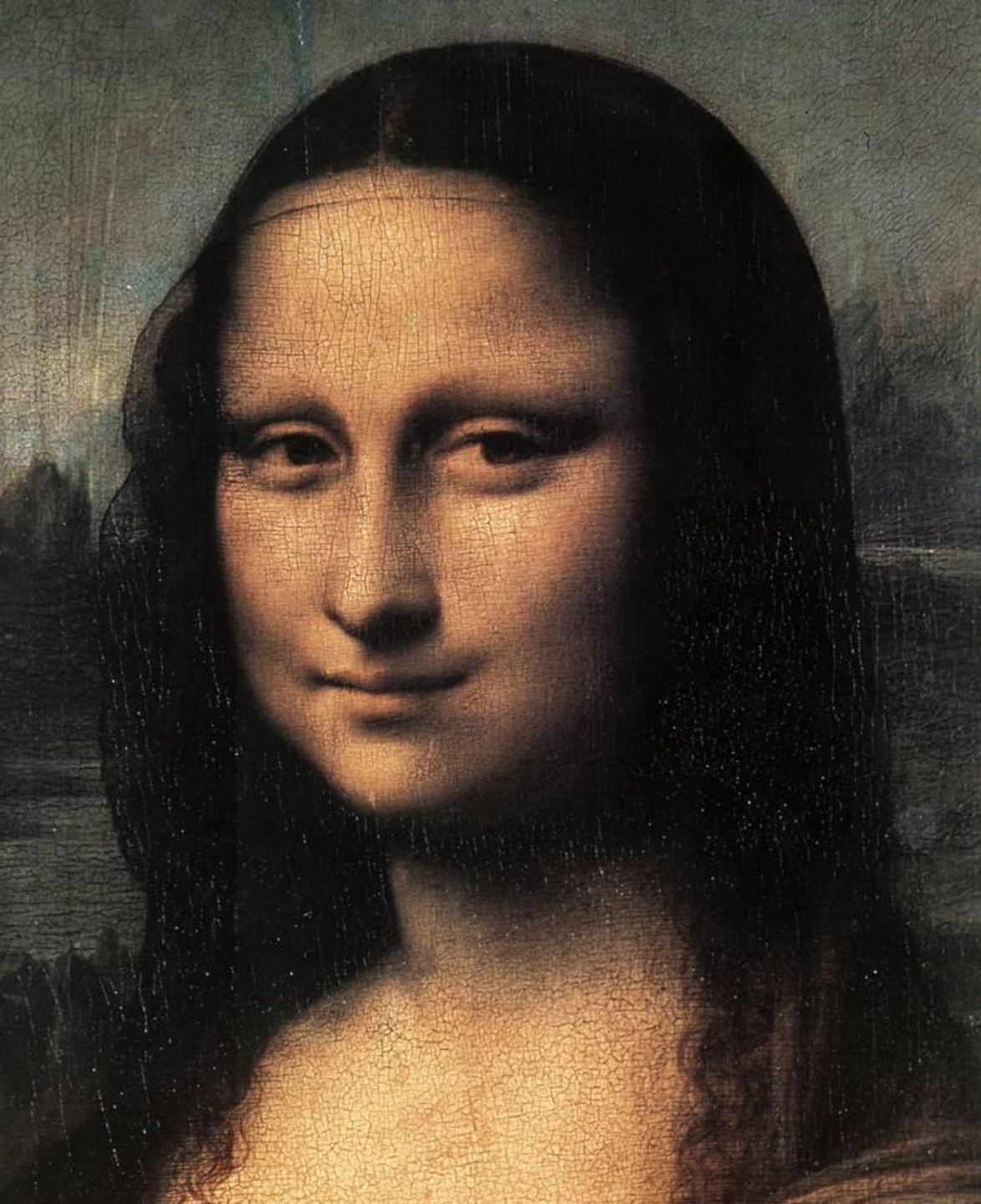
Ova dva nova pristupa, *chiaroscuro* i *sfumato*, su dovedena do savršenstva u najpoznatijoj Leonardovoj slici, **Mona Lizi (Đokondi)**, koja izgleda istovremeno čudesno realistično i irealno...

Savremenici su Mona Lizu smatrali čudom: « osmeh je toliko prijatan da izgleda više božanski nego ljudski; **svi koji su videli sliku tvrde da izgleda podjednako živo kao i original** », piše Đorđo Vazari.

Mona Lisa (Đokonda), (između 1503 i 1506)

Leonardo i ovde koristi
tehniku sfumata
zamazljujući granice
formi.

...u kombinaciji sa *chiaroscuro*, svetlo-tamnim: vrat i lice postepeno izranjaju iz tamne mase kose koja se ne razlikuje od senke na vratu. Nigde nema jasno ovičenih formi...

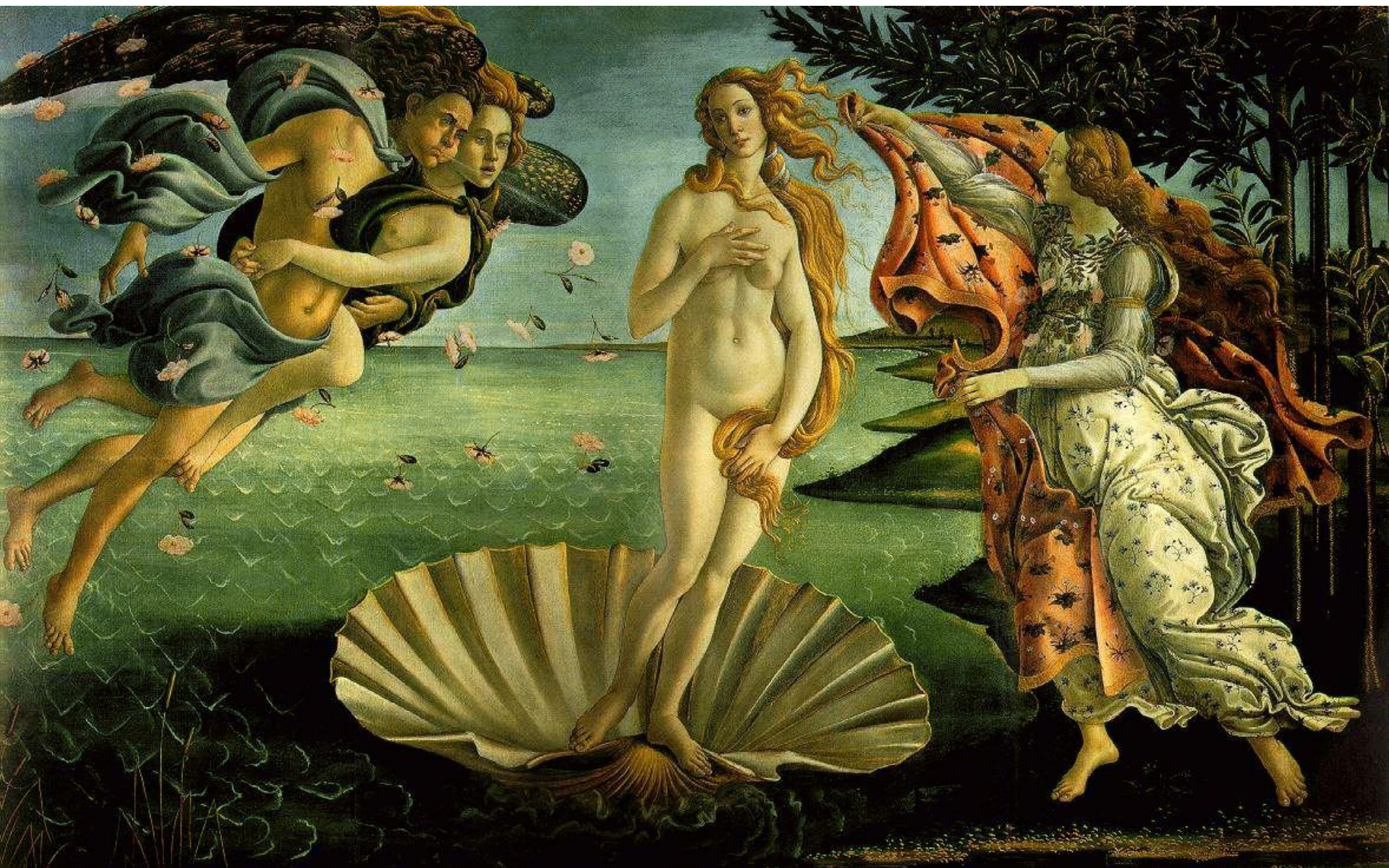
Delovi rukava u senci se ne razlikuju od grudi. Nema vidljive linije, sve je zamagljeno **sfumatom**.

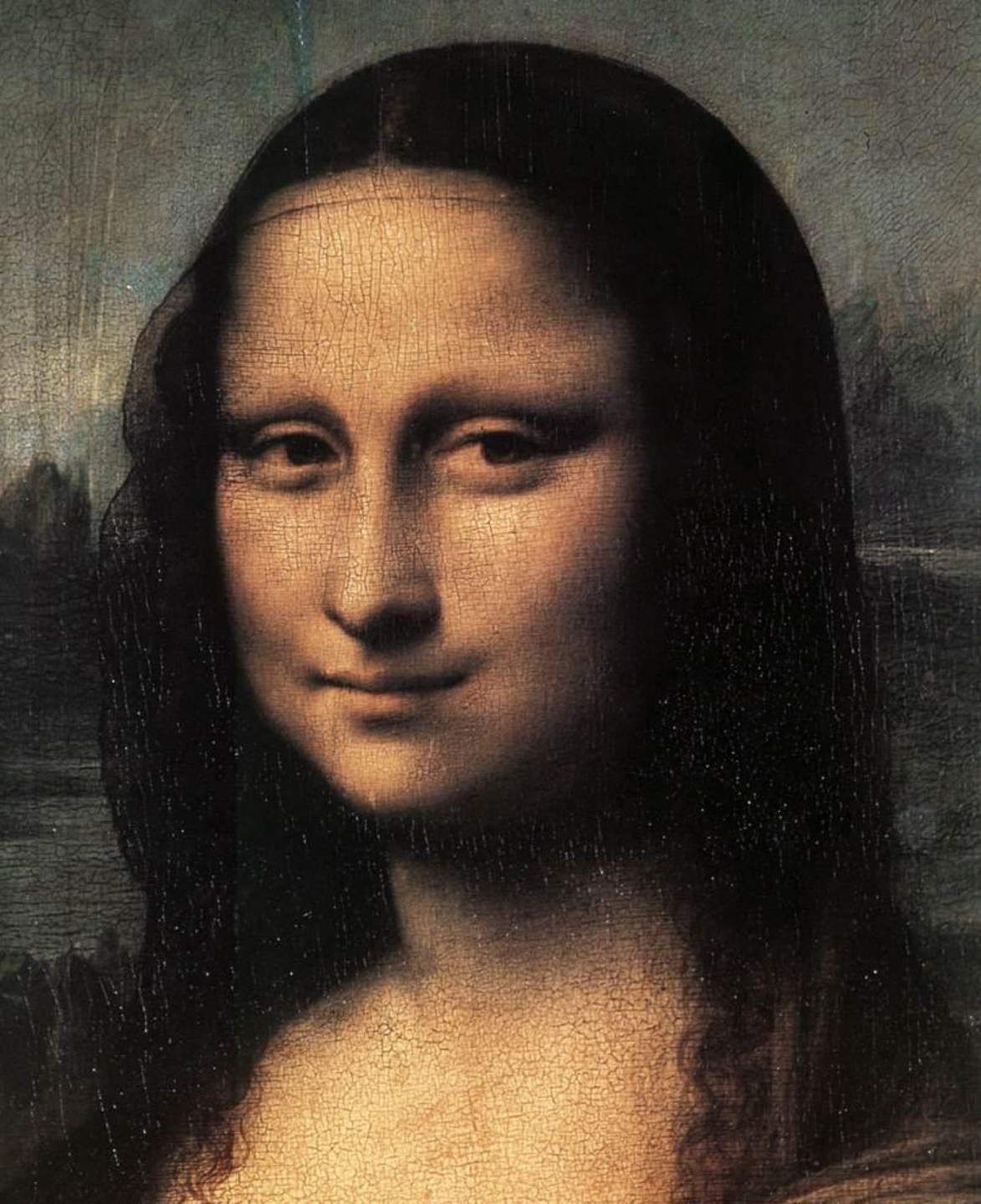
Novina ovog postupka nam postaje jasna kada uporedimo Mona Lizu sa remek delom rane renesanse, Botičelijevom Venerom: **da bi izdvojio svoju figuru od pozadine, Botičeli oivičava forme linijom, crtežom...**

Detalj, Venera, Rođenje Venere,
Botičeli, oko 1480

Konture su jasno oivičene linijom u Botičelijeovom Rođenju Venere, oko 1480 ...

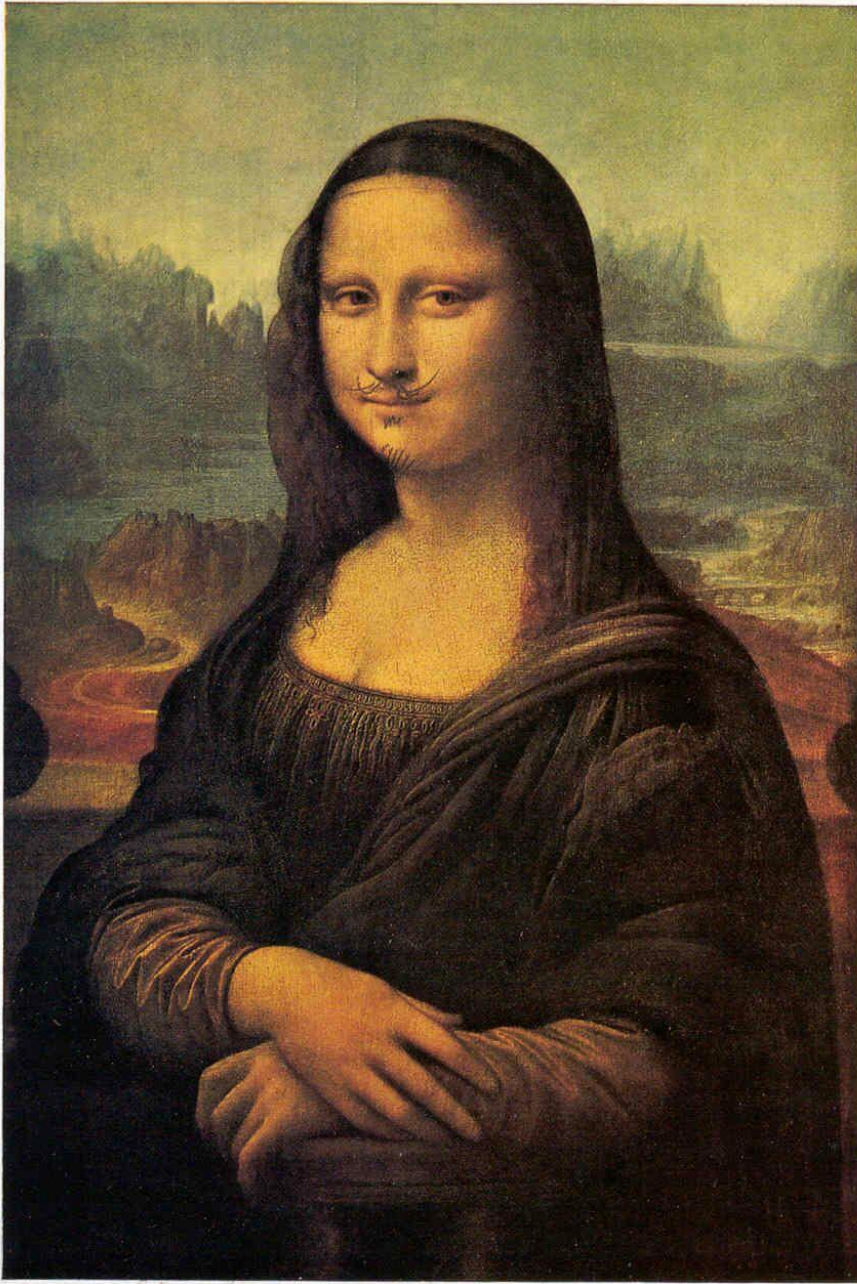

Tehnički pristup je samo jedan aspekt značaja ove slike: i ličnost modela fascinira.

Crte lica su suviše specifične da bi predstavljale ideal, ali je istovremeno idealizacija toliko jaka da se pitamo da li skriva stvarni karakter modela.

Da li je Mona Lizin osmeh stvaran, ili vanvremenski simbol poput « arhajskog osmeha » arhajske grčke skulpture?

...i ličnost modela fascinira...

Marcel Duchamp, **L.H.O.O.Q.**, le « ready made rectifié », 1919

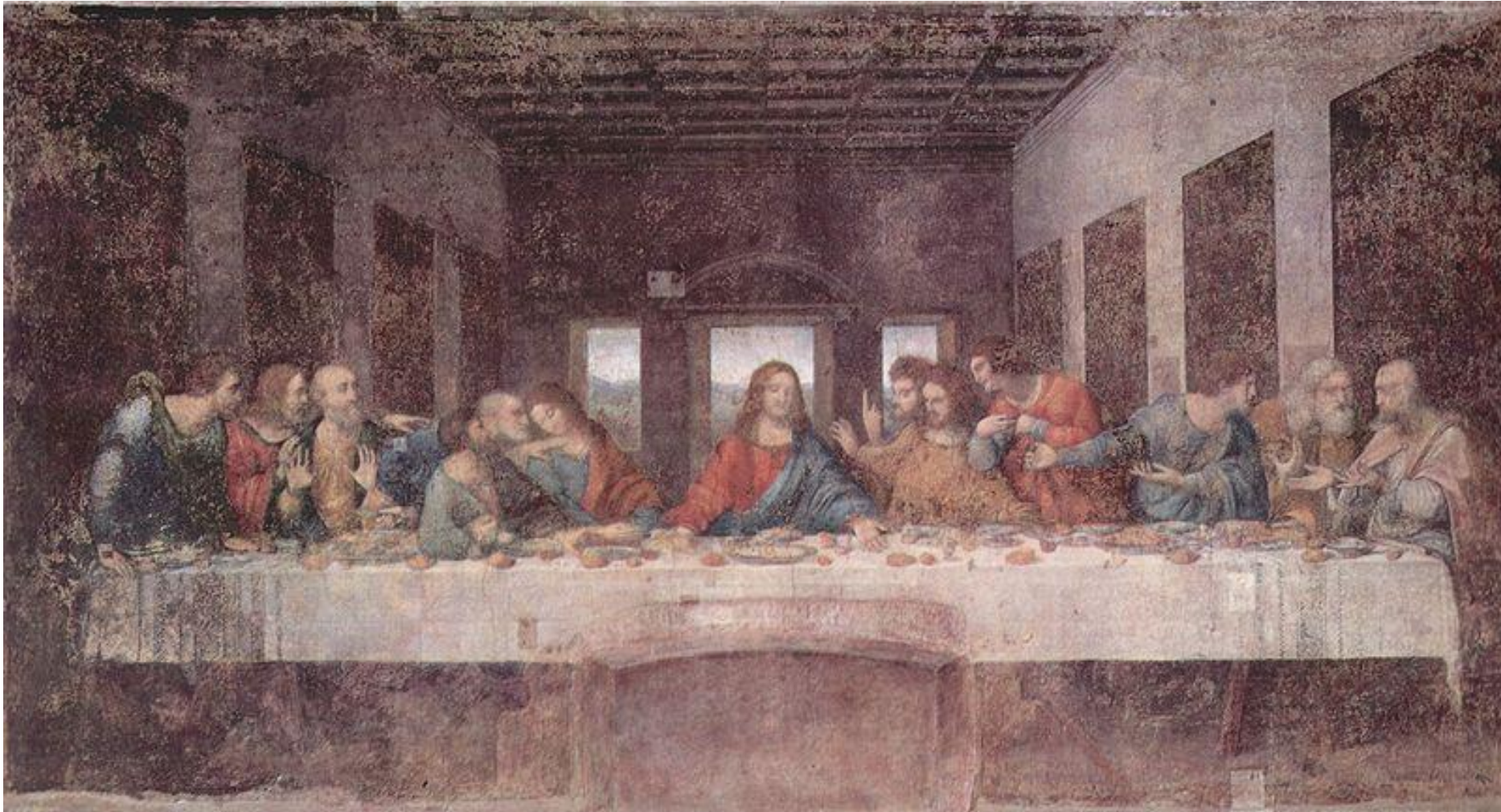
15/35
marcel duchamp

La Joconde.

L.H.O.O.Q.

Tajna večera

- Nalazi se u trpezariji manastira “Santa Marija dele Gracije”

- Prikazan trenutak kada Hrist izgovara da će ga neko izdati
- Linije perspektive se spajaju iznad Hristove glave
- Juda izdvojen po položaju i licu koje se nalazi u senci

Tajna večera, oko 1495-1498,
zidna slika, Santa Maria delle
Grazie, Milan

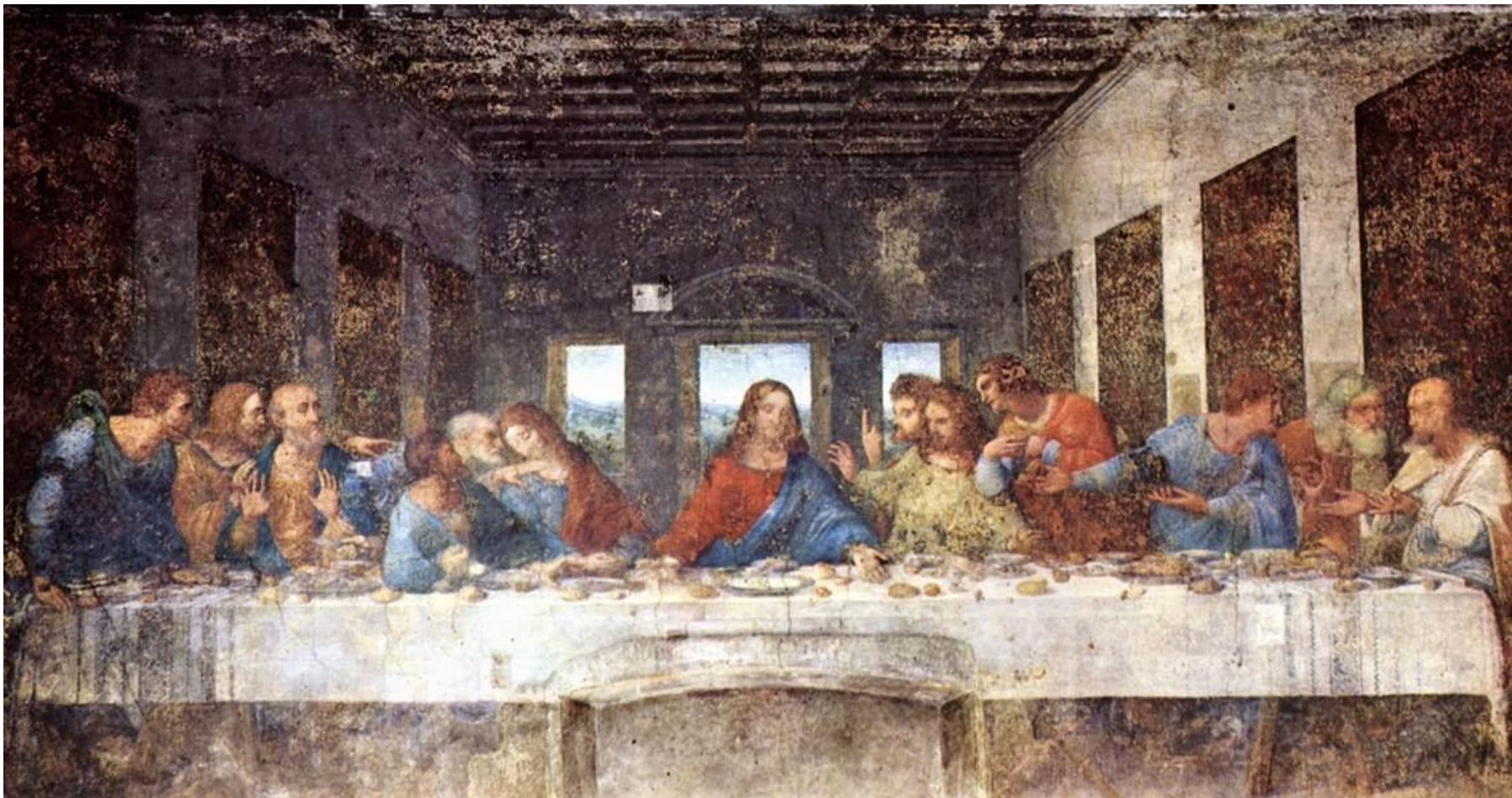
Tajna večera je scena koja
prikazuje poslednji
ovozemaljski Hristov obrok

Naslikana je na zidu
manastirske trpezarije, i kao
da se nadovezuje na taj
prostor.

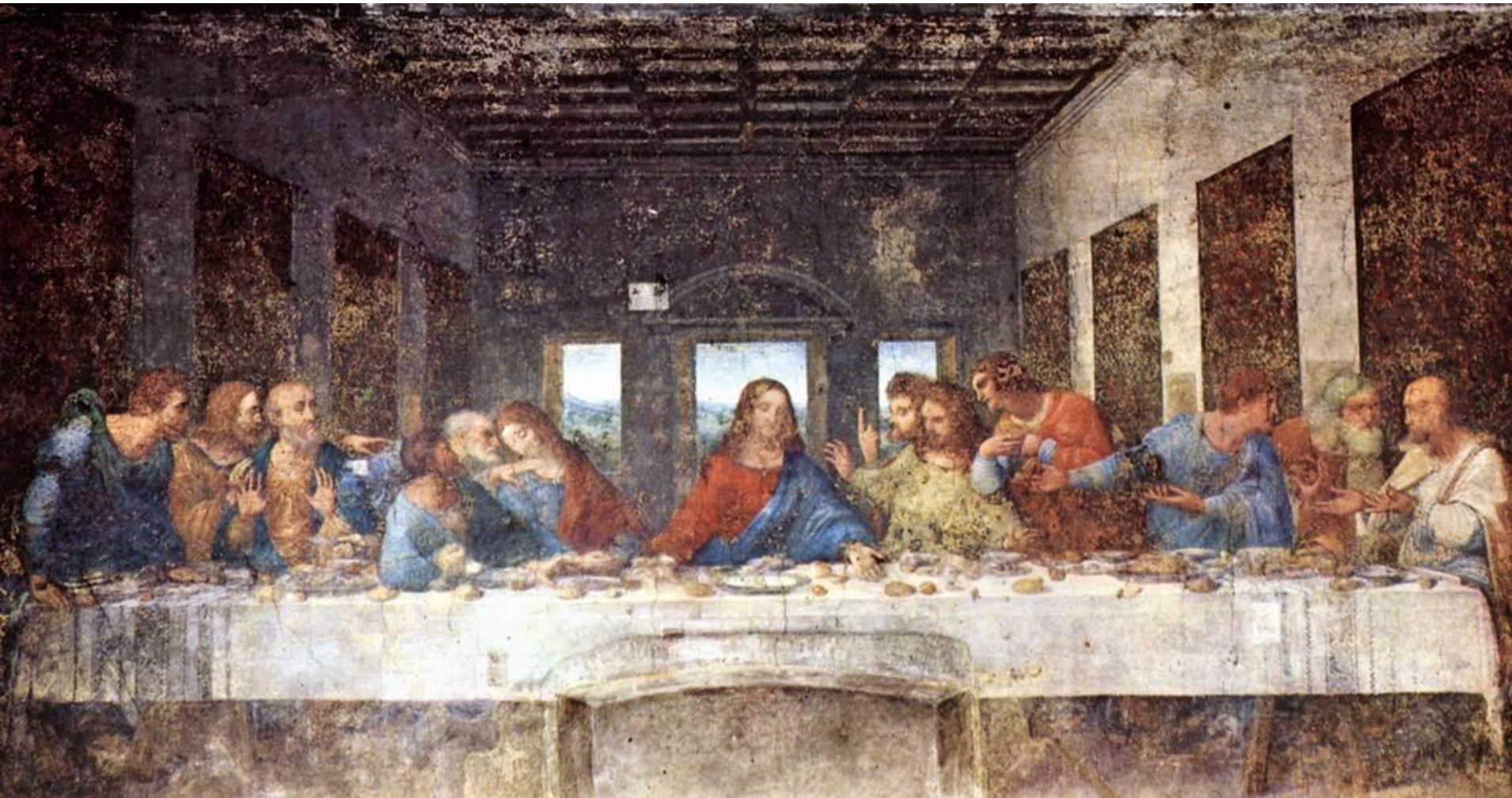
Ovde se ne radi o fresci, već
o zidnoj slici u kojoj
Leonardo eksperimentiše sa
tehnikama, te je slika veoma
slabo očuvana.

- Stabilnost je dodatno naglašena centralnom figurom Hrista. Ova figura se izdvaja na svetloj pozadini neba koje se vidi kroz prozor Polukružni luk prozora rekonstruiše oreol.

Leonardo se trudi da dočara ličnost apostola, prikazujući njihove različite reakcije na Hristove reči « jedan od vas će me izdati ».

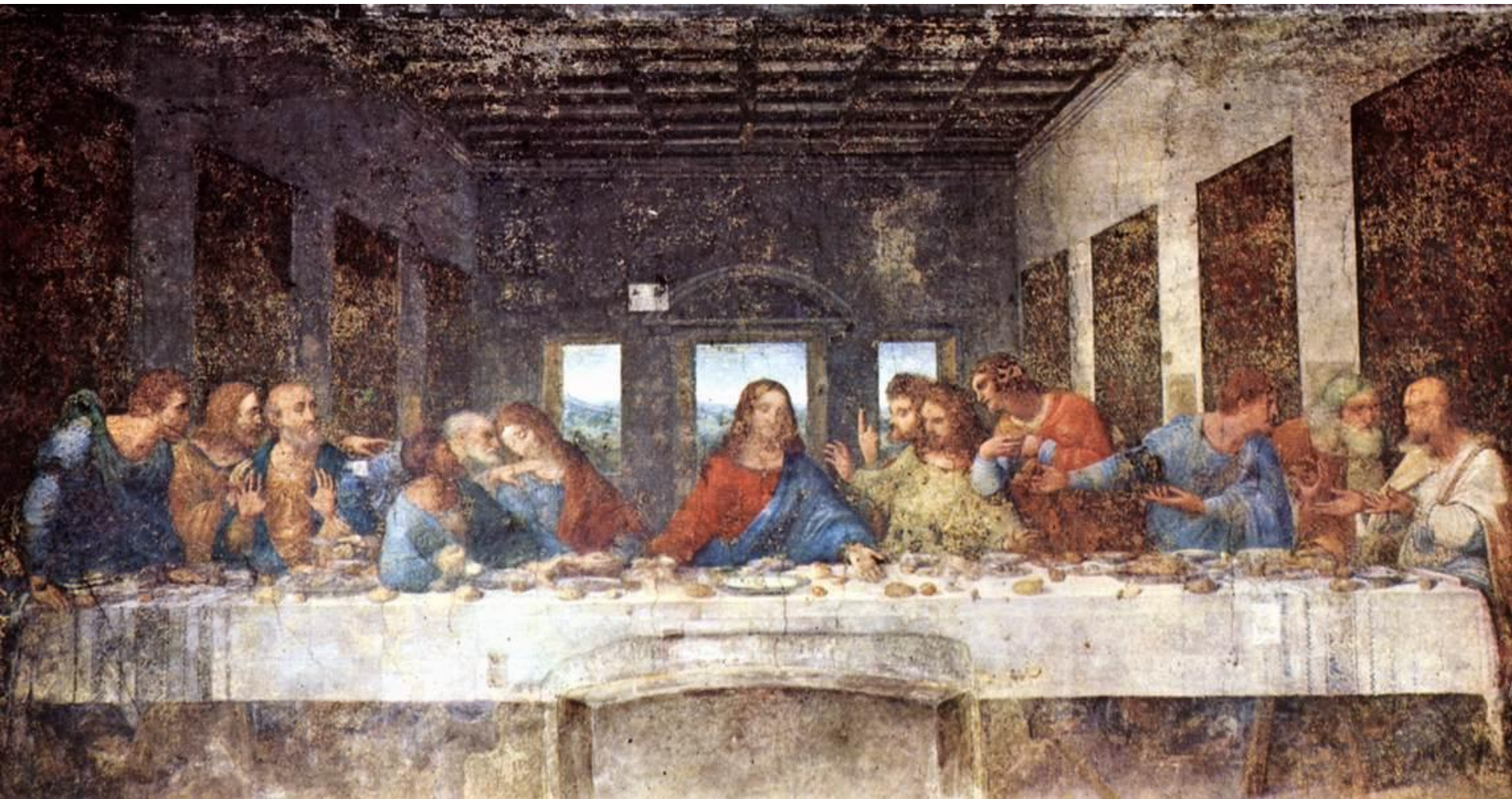

Del Castagno, Tajna večera, oko 1445/50, freska, Ste Apollonia, Firenca

Leonardo, Tajna večere, oko 1495-1498, Santa Maria delle Grazie, Milan

Leonardova tajna večera dobro ilustruje ono što je po Leonardovim rečima najznačajniji slikarski problem, a to je da « opiše namere ljudske duše ». Ova Leonardova slika, videćemo, uspostavlja ideal slikarstva visoke renesanse...

U slici Bogorodica sa Hristom detetom i Svetom Anom ponovo vidimo taj vanvremenski osmeh, koji je ovde jasno izraz majčinske nežnosti.

Grupa je ponovo, poput Bogorodice među stenama, predstavljena u pejzažu « irealne lepote ».

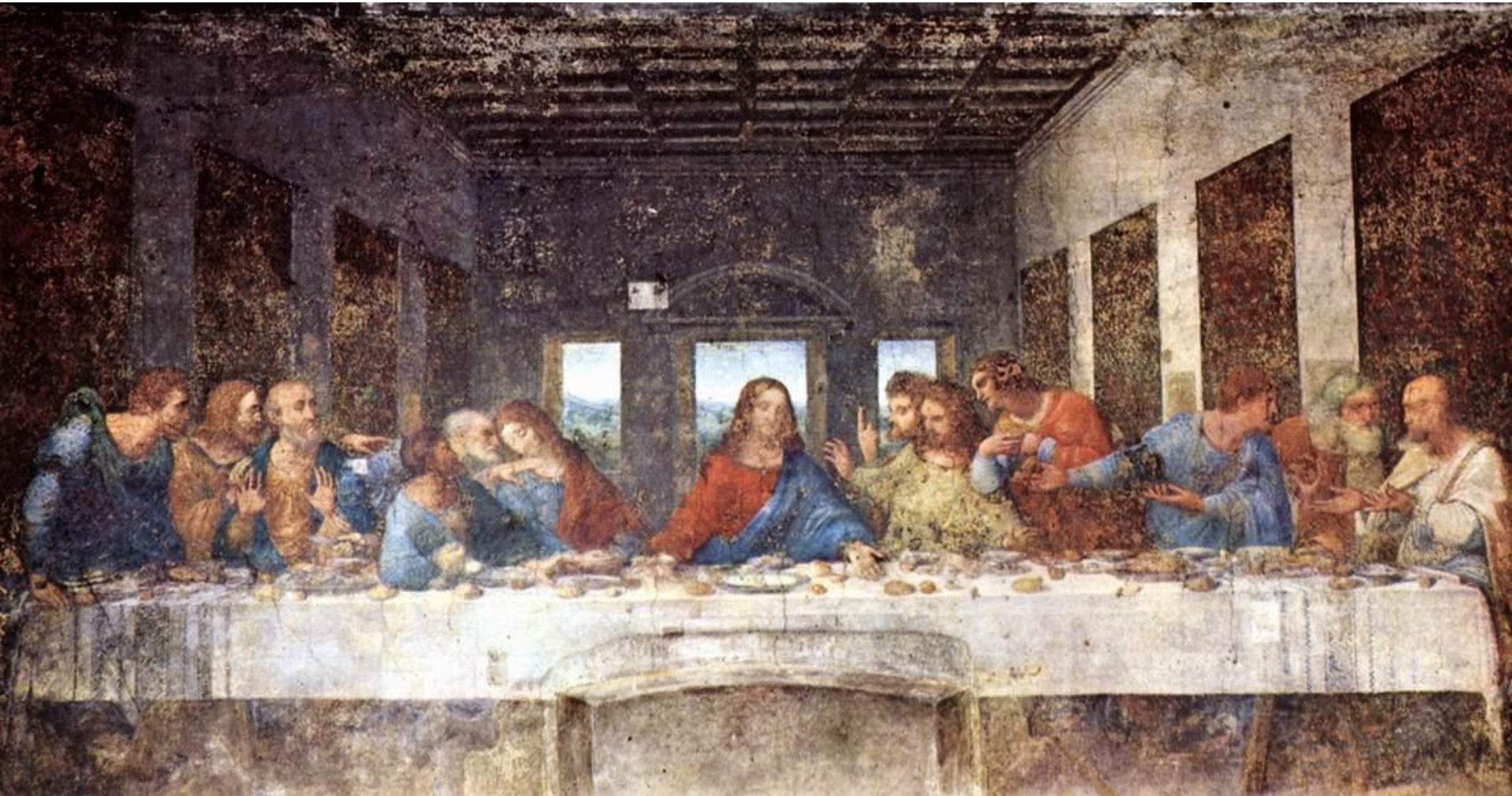
Leonardo, Bogorodica sa Hristom detetom i Svetom Anom, 1510

Slika i pripremni crtež, rad na kompoziciji

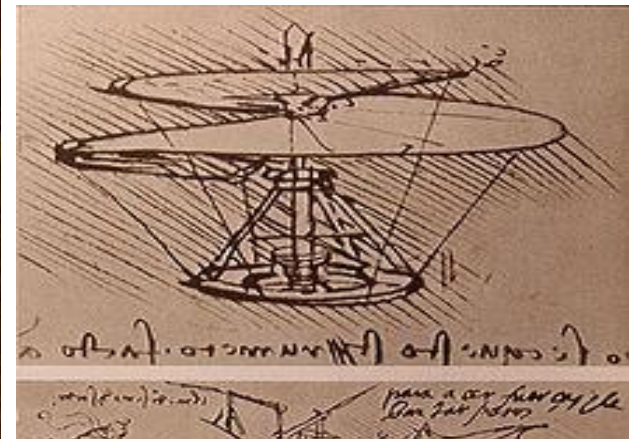
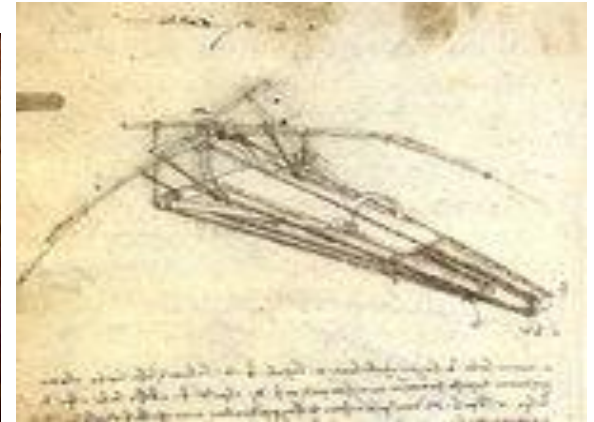
Prostor slike stvara iluziju nastavka prostora.

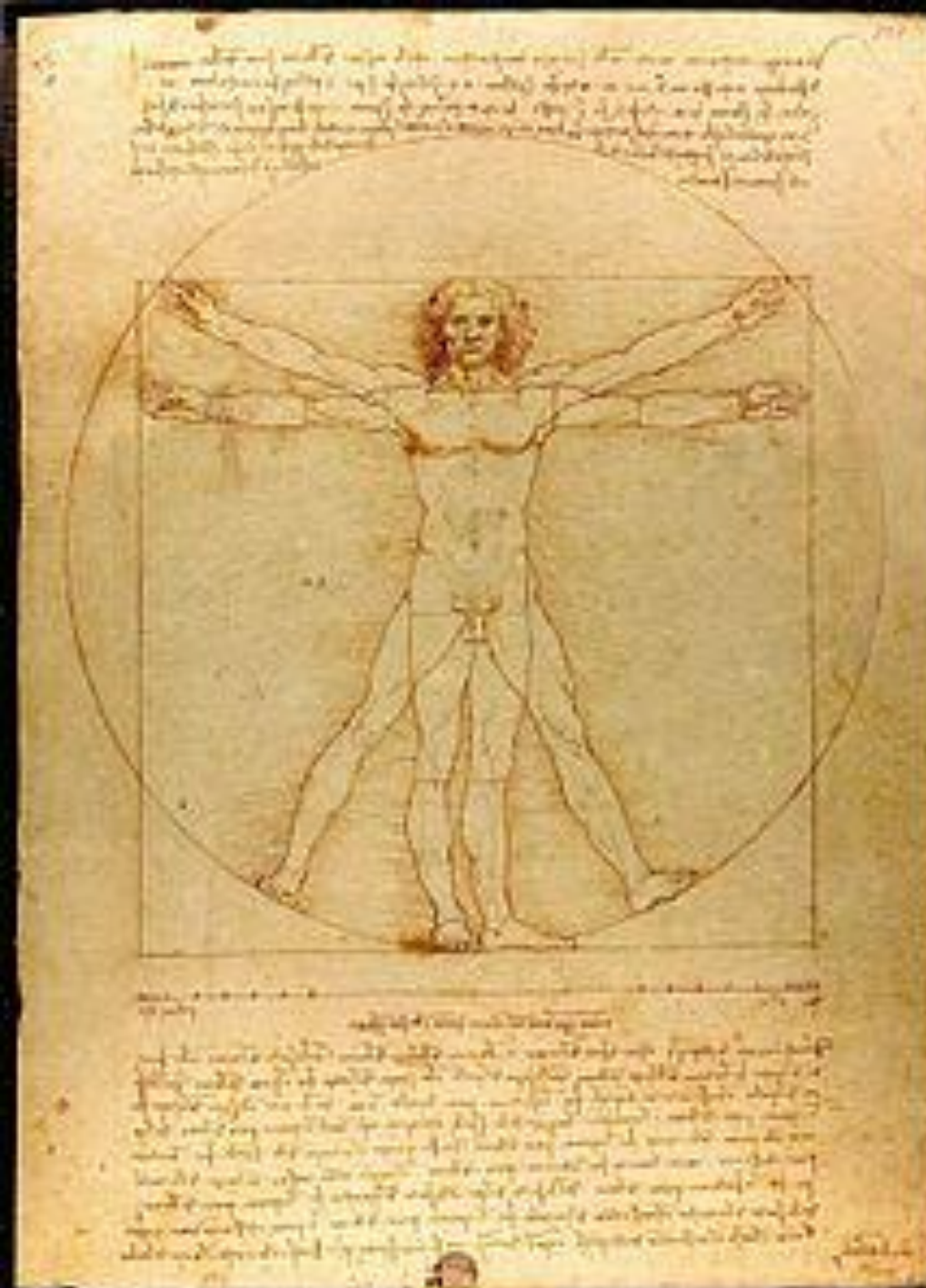
Dugačak pravougaoni sto je postavljen paralelno sa ravni slike, utisak mira i stabilnosti
Ravnoteža je postignuta pomiću dve grupe apostola...

Leonardo naučnik i inženjer

- Leonardov pristup nauci je veoma povezan sa posmatranjem.
- On pokušava da shvati pojedine fenomene opisujući ih i detaljno ilustrujući.
- Leonardo tako razvija svoju tehničku doktrinu kao rezultat posmatranja i eksperimentisanja.

Leonardo dokumentuje svoja razmišljanja crtežima, smatrajući da je slika vizuelni izraz celokupne pojavnosti kako sveta tako i ljudskog iskustva, i nudi mogućnost « *sinteze lepotom* »

« Ko ne voli slikarstvo ne voli ni filozofiju ni prirodu ».

Leonardo je na taj način otelovljenje ideje univerzalnog čoveka renesanse

da Vinčijeva studija proporcija ljudskog tela, poznata i pod nazivom Vitruvijusov čovek, 1485-1490.